Р Е Ц Е Н З И Я

От проф. д-р Тони Драганов Трайков – ГГФ на СУ „Св. Климент Охридски“

(член на Научното жури, утвърдено със Заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД 38-694/17.12.2024 г. и решение на ФС на Геолого-географския факултет / Протокол №13/10.12.2024 г./

Научна област – 4. Природни науки, математика и информатика

Професионално направление – 4.4. Науки за земята (Икономическа и социална география – Социално-икономически профили на селските райони в България)

Научно звено: Катедра „Социално-икономическа география“ при ГГФ на СУ „Св. Климент Охридски“

Тема: **„Класификация и социално-икономически профили на руралните (селските) райони в Югозападен регион“**

Редовен докторант: Красина Бориславова Радомирска

Научен ръководител: доц. д-р Пламен Георгиев Патарчанов

1. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Редовната докторантка Красина Бориславова Радомирска е родена на 10.12.1996 г. гр. Кюстендил. През 2015 г. завършва Езикова гимназия „Д-р Петър Берон“ в гр. Кюстендил с усилено изучаване на английски и испански език. През периода септември 2015 – септември 2021г. Красина Радомирска получава бакалавърска степен по География с педагогическа правоспособност, както и магистърска степен по „Развитие и управление на селските райони“ в ГГФ на СУ „Св. Климент Охридски“. От март 2021 г. до настоящия момент е редовен докторант към Катедра „Социално-икономическа география“ в ГГФ на СУ „Св. Климент Охридски“, Професионално направление – 4.4. Науки за земята (Икономическа и социална география – Социално-икономически профили на селските райони в България).

Трудовият стаж на докторантката се свързва със заемането на различни длъжности. През периода 05.11.2018 г. – 04.01.2019 г. Красина Радомирска е служител на гише за регистрация на пътници и багажи в „Суиспорт

България“АД, гр. София, бул. „Брюксел“1, Компания за наземно обслужване на летище София. Тази длъжност включва посрещане на пътниците, проверка на тяхната самоличност, отговаряне на въпроси и предоставяне на информация на пътниците относно техните полети, както и сътрудничество със службите за сигурност и транспортните служби на летището.

От 23.10.2019 г. до 24.01.2020 г. е на длъжност технически сътрудник в Националния институт по геофизика, геодезия и география към БАН. Професионалните задължения включват обработка и анализ на географски данни, включително сателитни снимки, географски информационни системи и други геопространствени данни за извличане на информация и извеждане на заключения.

От 02.2020 до 07.2020 г. Красина Радомирска е младши офис мениджър и асистент човешки ресурси в ГАН Софтуер Сървисис, БГ ЕООД, гр. София, ул. „Г. С .Раковски“ 42, Компания за ИТ. Основните дейности на тази длъжност са свързани с водене на преговори с потенциални клиенти, държавни институции и специализирани фирми, както и изготвянето на доклади и статистики, необходими за преговорите.

От 03.04.2024 г. до настоящия момент Красина Радомирска е на длъжност специалист „Програми и проекти“ в община Чупрене, ул. „Асен Балкански“ 55. Занимава се с планиране и управление на общински проекти, разработване на проектни предложения, а също с оценка на ефективността и постигнатите резултати от изпълнението на програмите и проектите.

Докторантката владее отлично английски и испански език и има отлични комуникационни и организационни умения за работа в екип, критично мислене, както и чувство за отговорност и разбиране към колегите. За придобиването на тези умения значение има работата й в различни страни в Европа и Америка. Особено полезно е сътрудничеството й с латиноамериканци и китайци по време на професионалното обучение в Испания. Техническите умения и компетенции включват добро владеене на MS Office продукти: Word, Excel, Google Earth, Google Docs, Sky Assist, Sheets и др. Красина Радомирска е участвала в проекти за укрепване на общинския капацитет на община Чупрене, както и в международни Еразъм проекти и семинари в Европа и Америка.

2. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

Красина Бориславова Радомирска е зачислена със Заповед РД 20-681/25.02.2021 г. на редовна докторантура по професионално направление 4.4. Науки за земята, докторска програма „Икономическа и социална география“ - Социално-икономически профили на селските райони в България към катедра „Социално-икономическа география“, считано от 01.03.2021 г. до 01.03.2024 г. За научен ръководител е определен доц. д-р Пламен Георгиев Патарчанов.

Със заповед РД 20-692/27.03.2024 г. и решение на ФС на Геолого-географски факултет на СУ от 19.03.2024 г. (протокол №4) и електронен доклад на декана на ГГФ с вх.№70-09-115/25.03.2024г., Красина Радомирска е отчислена с право на защита поради изтекъл срок, считано от 01.03.2024г. Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на разширено заседание на катедра „Социално-икономическа география“ към Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, проведено на 03.12.2024 г. (протокол №109).

3. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И АВТОРЕФЕРАТА

Представеният за рецензиране дисертационен труд на тема „Класификация и социално-икономически профили на руралните (селските) райони в Югозападен регион“ е в обем от 223 с. основен текст и още 29 с., включващи списък с използваните информационни източници, приложенията и научните приноси. В подробния списък с използваната литература са включени голям брой заглавия на наши и чуждестранни автори, както и специализирани издания и интернет източници.

Темата на дисертационния труд е актуална и с голяма обществена значимост, особено в светлината на съществуващите у нас диспропорции в социално-икономическото и демографско развитие на отделните региони и техните съставни административни единици. Дисертационният труд включва уводна част, четири глави и заключение. Определено може да се каже, че отделните части се намират в логическа последователност, съответстваща на целта и задачите на научното изследване. Относно заглавието на дисертационния труд смятам, че би могло да се допълни и така да придобие следния вид: „Класификация и социално-икономически профили на руралните (селските) райони в Югозападния регион на България.

В уводната част на разработката докторантката успешно обосновава актуалността и значимостта на темата, изтъквайки многото на брой предизвикателства, пред които са изправени руралните райони в България. Сред тях са посочени слабата конкурентноспособност на руралното стопанство в сравнение с индустриалния и обслужващия сектор, недоизградената техническа и социална инфраструктура, техническата и технологична изостаналост, а също силно изразените демографски и социални проблеми, деградацията на селищната мрежа и др. В същото време авторката на направеното изследване посочва съществуващите и в днешно време възможности за развитие на руралните райони при едно по-рационално използване на съществуващите местни условия и ресурси. В тази насока, според нея, трябва да се търсят и намират възможности за възраждане на селищата в посочените райони. В съзвучие с тази идея е набелязаната основна цел на дисертационния труд, свързана с класифицирането и анализирането на социално-икономическите профили на руралните райони в Югозападния регион. За реализацията на целта докторантката е формулирала оптимален брой задачи, решаването на които води до крайния положителен резултат от научното изследване.

В глава I от дисертационния труд в систематизиран вид са представени теоретико-методологичните основи на изследването. Съдържанието на тази част показва много добро познаване от страна на докторантката на използваните основни понятия и виждания на различните автори за тяхната същност и начин на приложение. По обясними причини, особено внимание е отделено на базовите в изследването понятия „селски“ и „рурален“ район. Направената обосновка за избора на „рурален район“ пред „селски район“ се свързва със самото съдържание на това понятие, отнасящо се за „територии с по-малка плътност на населението, сериозни дефицити в инфраструктурното развитие и слабо разнообразие на стопански дейности“. В тази насока като напълно оправдано може да се приеме авторското виждане, че понятието „рурален район“ е по-съвместимо със спецификата на изследваната територия и „предоставя по-пълна и адекватна рамка за описание и анализ, което е от съществено значение, както за целите на научните изследвания, така и за публични политики, насочени към регионалното и локалното развитие“.

Важно място в теоретичната по съдържание I глава заема т.1.2. Методологически аспекти на изследването. Освен изброяването на разнообразните източници на информация, в нея са посочени и широк

набор от изследователски методи и подходи, използвани в проучването. Постигнатото балансирано съчетание от количествени и качествени методи и тяхното адаптиране към спецификата на обекта на изследване е позволило на докторантката да постигне цялостно разбиране за социално-икономическите профили на руралните райони в Югозападния регион на България.

Съдържанието на II глава на дисертационния труд представлява своеобразен комплексен анализ на руралните райони в Югозападния регион. Спазвайки определена логическа последователност докторантката е направила цялостна характеристика на природните дадености, културно-историческото развитие, съвременната демографска ситуация, състоянието на селищната мрежа и други фактори и условия, оказващи влияние на развитието на руралните райони в тази част от територията на България. Пример в тази насока е анализът на демографската ситуация в Югозападния регион, включващ проследяването на териториалните различия в основните демографски показатели и структурните характеристики на населението. В т.2.2. административно-териториалните промени в изследваната територия адекватно са обвързани и с промените в нейните граници в резултат на трите последователни войни, в които България участва през периода 1912-1918г. В тази връзка е отбелязано, че след Балканската война (1912-1913г.) сегашният Югозападен регион получава значително териториално разширение в южна посока, а след Първата световна война (1914-1918 г.) той губи Западните покрайнини с Босилеград и Цариброд, както и гр.Струмица с прилежащата му територия. За цялостното подобряване на съдържанието на глава II може да се има предвид следната препоръка:

Определянето на заглавието на т.2.4. „Анализ на социалната инфраструктура“ предизвиква въпрос, свързан с необходимостта от анализ и на съответната техническа инфраструктура в региона. В тази насока, смятам за необходимо да се отдели по-голямо внимание на състоянието на транспортните и съобщителните връзки, които могат да бъдат важен фактор за намаляване темповете на обезлюдяване на руралните райони. Като продължение на тези разсъждения възниква още един въпрос, свързан с очакваното положително влияние от построяването на железопътната линия от транспортен коридор №8 и цялостното изграждане на автомагистрала „Струма“.

С най-голяма значимост от гледна точка на научните приноси и тяхната практическа приложимост е съдържанието на III и IV глави. Приносните моменти в тях се свързват с оригиналните авторски виждания, относно подбора на показателите и критериите за диференциация на руралните райони, като основа за тяхната класификация в рамките на Югозападния регион. Като не по-малко значими могат да се оценят и очертаните в IV глава възможности и перспективи, както направените авторски препоръки за развитие на руралните райони в границите на изследваната територия. Напълно закономерно приоритетно внимание в тях се отделя на иновативните технологии и възможностите за стимулиране на малкия и среден бизнес, дейности и производства, свързани със земеделието и горското стопанство, някои видове туризъм, съобразени с местните природни дадености и културно-историческо наследство.

Авторефератът в обем от 53 с. отговаря на съдържанието на дисертационния труд. Той е изготвен в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника за неговото приложение. Към автореферата е приложен списък с публикациите на автора по темата на дисертационния труд.

Към приложените документи на Красина Бориславова Радомирска е и Декларация за авторство на направеното от нея дисертационно изследване на тема: „Класификация и социално-икономически профили на руралните (селските) райони в Югозападен регион“.

4. НАУЧНИ ПРИНОСИ

Съобразно изискванията към автореферата е приложена справка с изведени общо 8 научни приноса, от които 5 са определени като научни и 4 като научно-технически. Като цяло приемам съдържанието на научните приноси като имам известни съображения относно тяхната формулировка и брой. Първите 5 приноса могат да бъдат определени като научно-теоретични, а останалите 4 като научно-приложни. В съответствие с казаното в първата група попадат приносите, свързани с теоретико-методологичните основи на изследването и дефинирането на основни понятия, използвани при неговото реализиране. В този смисъл приносите 1 и 2 могат да бъдат обединени в общо заглавие „Разработване на авторска методология за класификация на руралните райони в Югозападния регион, включваща систематизация им по икономически профили, както и дефинирането на някои основни понятия“. Сред приносите, които могат да

бъдат определени като научно приложни изпъква внедряването на авторския „Мултидисциплинарен аналитичен подход“ при анализа на социално-икономическите и демографски процеси в руралните райони. Като значим за практиката може да се определи и предложения от автора „класификационен модел в регионалното планиране“, осигуряващ възможности за социално-икономическата интеграция на руралните райони. Същият може да бъде използван от държавните органи и институции като инструмент за стратегическо планиране на инвестиции и провеждане на социални политики в определени територии. В този смисъл посочената оригинална авторска методика на изследване може да се определи като приложима и за други рурални райони в България.

5. ПУБЛИКАЦИИ И УЧАСТИЯ В НАУЧНИ ФОРУМИ

Във връзка с дисертационния труд са представени авторски публикации, които са свързани с темата на научната разработка и отразяват съществени моменти от нейното съдържание. Публикациите са отпечатани в периодични и юбилейни научни издания, както и в сборници с доклади от проведени научни конференции. Докторантката е участвала с авторски доклади на Научната конференция „География и регионално развитие“ в Созопол (2021г.) и Националната младежка научно-практическа конференция на Федерацията на Научно-техническите съюзи в България в София (2021 г.)

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд разглежда актуални и значими въпроси, свързани с развитието на руралните (селските) райони в Югозападния регион на България. Анализът на неговото съдържание показва, че набелязаната основна цел е постигната, а задачите, свързани с нейното реализиране са изпълнени. Отчитайки завършения характер, посочените научни приноси и останалите положителни качества на дисертационния труд, предлагам на Уважаваните членове на Научното жури да присъдят на докторантката Красина Бориславова Радомирска образователната и научна степен „доктор“.

25.01.2025 г. проф. д-р Тони Др. Трайков